

Марченко В.Н., Евтушенко О.Н.
Национальный авиационный университет

НАУЧНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

Исследовано понятие конкурентоспособности предприятия. Определен перечень факторов, которые влияют на конкурентоспособность предприятия. Раскрыты основные признаки, которые формируют конкурентоспособность предприятия. Определены актуальные проблемы обеспечения конкурентоспособности украинских предприятий.

Ключевые слова: конкуренция, конкурентоспособность, предприятие, конкурентная среда, рынок, товар.

Marchenko V.N., Yevtushenko O.M.
National Aviation University

SCIENTIFIC SUPPORT OF ENTERPRISE COMPETITIVENESS

Summary

The basic notions of competitiveness of enterprise are explored. The list of factors that affect the company's competitiveness is identified. The main features that form the company's competitiveness are discovered. The current problems of competitiveness of Ukrainian enterprises are identified.

Keywords: competition, competitiveness, enterprise, competitive environment, market, goods.

УДК 658.5.012.14

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Марченко В.М., Бігун А.В.
Національний авіаційний університет

Досліджено напрями забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств різних країн. Визначенні основні засоби, які використовуються для досягнення соціально-економічної безпеки. Проаналізовані особливості забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств, притаманні тій, чи іншій країні. Визначенні спільні риси забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств розвинутих країн. Запропоновані напрями вдосконалення вітчизняної системи забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств.

Ключові слова: соціально-економічна безпека, підприємства, країни, загрози, міжнародний досвід.

Постановка проблеми. Бурхливі реалії сьогодення, нестабільність зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства зумовлюють появу нових загроз діяльності, що змушує підприємства підвищувати рівень своєї соціально-економічної безпеки.

Від рівня захищеності підприємства залежить його стійкість, здатність боротися з загрозливими та кризовими ситуаціями, кількість ризиків, конкурентні позиції, надійність підприємства, можливість настання банкрутства та, навіть, імідж компанії серед партнерів, конкурентів та клієнтів.

Дане питання є актуальним для підприємств будь-якої країни й підприємства кожної країни, в силу своїх національних, релігійних, культурних факторів, мають свої специфічні засоби досягнення соціально-економічної безпеки підприємства. Високий рівень соціально-економічної безпеки дає можливість підприємствам здійснювати ефективно та надійно свою діяльність і підвищувати свої конкурентні позиції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціально-економічної безпеки підприємства присвятили свої праці такі українські та інші провідні науковці світу: Стенлі Джонсон, О. Амоші, В. Березін, О. Барановський, Т. Іванюта, В. Ду-

хов, В. Гесць, Хосбулатов О.Р., Дейв Бойкін, Мері Франк, Джон Мейерс, Девід Аудретч, Едвін Мансфілд, Стефен Еверхат, Пауль Девід, Вільям Амтс, Дженет Кін, Франк Стефорд Мері Франк Фокс, Рубин Сапонік та інші.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Для підвищення рівня соціально-економічної захищеності вітчизняних підприємств дуже важливо дослідити досвід інших країн. Проаналізувавши та узагальнивши досвід інших країн, особливо тих, які мають успіхи в подоланні даної проблеми, а також проаналізувавши власні можливості, можна розробити власну програму по підвищенню рівня соціально-економічної безпеки вітчизняних підприємств.

Мета статті. На основі аналізу міжнародного досвіду забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств запропонувати шляхи підвищення рівня соціально-економічної безпеки українських підприємств.

Виклад основного матеріалу. Безпека підприємства це важливий компонент надійного функціонування підприємства. Підходи до визначення цього поняття змінювались зі зміною факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Першочергово під безпекою підприємства розуміли економічну безпеку. Її розуміли як такий стан

власних ресурсів та можливостей, при котрому гарантується найефективніше їх використання для забезпечення надійного функціонування та постійний розвиток [1] Але зміна зовнішніх факторів та підходів до управління зумовили переосмислення поняття безпеки, внаслідок чого економіка підприємства стала соціально-орієнтована.

Під соціальною складовою соціально-економічної безпеки розуміють систему суспільно-економічних заходів, які орієнтовані на покращення умов праці та якості життя працівників, а також забезпечення належного рівня матеріального забезпечення [1]

Після того як безпеку підприємства почали розглядати не лише з точки зору економічної безпеки, але й з боку соціальної безпеки, виникло поняття «соціально-економічна безпека». Під соціально-економічною безпекою розуміють комплекс заходів, систему захисту діяльності підприємства від будь-яких негативних чинників, як внутрішніх, так і зовнішніх, а також можливість їх швидкої ліквідації чи адаптації до існуючих умов, які б не позначались негативно на діяльності підприємства [1]

Фактори соціально-економічної безпеки підприємства можна поділити на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх факторів за Ф. Котлером можна віднести: демографічні, економічні, природні, науково-технічні, політичні, культурні. За М. Максоном можна виділити такі фактори: споживачі, постачальники, профспілки, конкуренти, закони та державу. До внутрішніх факторів безпеки підприємства найчастіше виділяють фінанси, персонал, технологію, техніку, організацію та управління

Маючи гарні показники по названим факторам, а також маючи певний ресурсний резерв для подолання негативних наслідків від настання загрозливих ситуацій, які не можна спрогнозувати, підприємство може досягти стабільності.

Питанню підвищення рівня соціально-економічної безпеки підприємства приділяє увагу більшість економічно розвинутих країн. Багато країн головну увагу концентрують на розробці теоретико-прикладних засад підвищення рівня соціально-економічної безпеки підприємства та формуванню сприятливого середовища діяльності. Лише країни, які перебувають у кризовому становищі, або у стадії трансформації, які змінюють систему державного устрою, займаються, безпосередньо, забезпеченням соціально-економічної безпеки підприємств.

Для політики розвинутих країн характерна розробка стратегічних планових документів щодо зміцнення безпеки підприємств та країни в цілому. При цьому суб'єкти підприємницької діяльності мають важливу місію у економічній та соціальній діяльності країни, а рівень її захищеності, безпосередньо, залежить від впливів чинників зовнішнього середовища.

Розуміючи важливість результатів діяльності підприємств та їх рівень соціально-економічної безпеки більшість економічно розвинутих країн світу за останні роки зняли переважну більшість адміністративно-законодавчих обмежень та створили сприятливі фінансово-економічні умови діяльності, а також запровадили ряд податкових стимулів. Введені зміни дали можливість країнам Західної Європи та Японії посісти провідні місця за рівнем розвитку підприємницької діяльності та показниками соціально-економічної безпеки бізнесу [2] Завдяки цьому ці країни є найбільш інвестиційно привабливими.

Вперше соціально-економічна безпека підприємства стала предметом дослідження в США [4] Це було пов'язано з великою світовою економічною кризою й необхідністю швидкого реагування на загрози.

До 70-х рр. США займали лідируючі позиції в сфері механізації та автоматизації виробництва, й щорічно продуктивність праці зростала на 3%. Але після 70-х США почали відставати, перш за все від Японії. Одними з факторами послаблення позицій були соціальні фактори: зменшення мотивації праці, постійні страйки, розповсюдження алкоголізму та наркоманії, незадоволеність людей умовами праці та інші. Так, наприклад, під час опитування в корпорації «General motors» своє невдоволення виказали 77% робітників та 58% співробітників [3]

Для подолання даної проблеми були прийняті міри серед яких була концепція якості трудового життя. Суть цієї програми полягає у вдосконаленні трудової мотивації, повне використання інтелектуального, творчого, трудового потенціалу працівників, забезпечення різноманіття праці.

В перше ця програма була використана в корпорації «General motors» і використовується в сьогоденні. Також вона є пріоритетною в системі планування для будь-якого підприємства США.

В наші дні в США використовуються й інші засоби підвищення соціально-економічної безпеки підприємства, так, наприклад, на сьогоднішній день в США широке розповсюдження отримали програми профілактики й запобігання соціальним та економічним злочинам. Запобігання злочинам відбувається за допомогою державних та суспільних правоохоронних органів а також приватних охоронних агентств.

Дана програма стала досить ефективною, й попереджує широке коло порушень соціально-економічної безпеки підприємства, починаючи від порушення робочої етики й зловживання алкоголем на робочому місці і закінчуючи злиттям інформації конкурентам [5].

Перепону для найефективнішого використання даної програми є те, що для керівників підприємств США присутнє бажання до мінімізації небажаного розголосу для підтримання репутації фірми. Найчастіше розслідування злочинів відбувається внутрішніми силами підприємства й інформація про порушення залишається недосяжною для державних правоохоронних органів.

Важливим інструментом у досягненні соціально-економічної безпеки підприємства в США є розвиток НДДКР. Для підприємств США характерна політика подвійних технологій, де відбувається зближення цивільної та воєнної промисловості. Великі фінансово-промислові групи, що виходять на масові ринки цивільної продукції повинні бути зацікавлені у зустрічних інвестиціях в «подвійні технології», пропоновані оборонною промисловістю.

У Німеччині ключову увагу у забезпеченні соціально-економічної безпеки підприємства відводять системі соціального страхування. Соціально-економічна безпека підприємства реалізується через закони, які надають державі основні функції [4]

Оскільки політика німецьких підприємств виходить з того, що успішний економічний розвиток призведе до розподілу суспільства на заможних та бідних, тому держава повинна гарантувати основні трудові права людини й соціальну справедливість.

Для підтримки соціально-економічної безпеки підприємства Німеччини, поряд з власними відділами безпеки та незалежними охоронними агентствами, також використовують державні охоронні агентства через створення спеціальних контррозвідкових служб, що виконують функції відділів охорони та соціально-економічної безпеки підприємства.

Німеччина разом з іншими країнами ЄС складає найбільшу конкуренцію США та Японії у сфері на-

рошування НДДКР для підвищення рівня захищеності власних підприємств та країни в цілому. Так, в минулому році на розвиток НДДКР в ЄС було витрачено 17,5 млрд. євро.

Проблеми забезпечення соціально-економічної безпеки в Японії вирішуються по-іншому ніж в США, Німеччині та інших країнах. Для забезпечення безпеки ця країна не використовує приклади інших країн, а, відштовхуючись від власних досягнень, особливостей, розробляє свою стратегію забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств.

На відміну від інших країн в Японії поняття соціально-економічної безпеки підприємства не відокремлюється в окрему категорію, а розглядається як частина національної безпеки. Основою національної безпеки є протистояння зовнішнім загрозам.

Економічною складовою забезпечення національної безпеки та соціально-економічної безпеки кожного підприємства є: забезпечення ефективного функціонування національної економіки, підвищення конкурентоспроможності національних підприємств за рахунок збільшення експорту та ефективності праці, розвиток зв'язків з країнами, які є важливі для забезпечення безпеки національної економіки та розвитку її.

Соціальною складовою забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства є, так зване, «японське чудо». Головною причиною виникнення такого явища є те, що культурною особливістю японців є винесення суспільного бала на перше місце, а власні інтереси залишаються позаду.

Як зазначав топ-менеджер Sony Corporation А. Морітой, головним секретом «японського чуда» є система управління персоналом підприємства, яка ґрунтується на традиційному трудолюбстві й добросовісному ставленні до праці, яке підсилюється ефективними стимулами [3]. Підприємство з добросовісним персоналом, який має гарний стимул до праці, та, який орієнтований на ефективну діяльність фірми має набагато вищу соціально-економічну захищеність, ніж підприємства, де цього не вдалося досягти.

Високого рівня соціально-економічної безпеки японські підприємства досягають за рахунок гнучкості, відсутності жорстких правил щодо діяльності, де заохочується ініціативність з боку працівників всіх рівнів, а також за рахунок адаптивності до кожної конкретної ситуації.

Заохочення персоналу до генерування ідей, щодо подолання проблем та розвитку підприємства, а також розгляд фірми як єдиної сім'ї, яка орієнтована на загальне благо підприємства, дає можливість компанії збільшити ресурси для забезпечення соціально-економічної захищеності підприємства.

Як і в більшості розвинутих країнах, в Японії велику увагу приділяють розвитку НДДКР. Японія посідає лідируючі позиції в сфері розвитку НДДКР й посіла перше місце по частині витрат на НДДКР. Так, витрати досягли 3,18% ВВП. Для стимулювання розвитку НДДКР на підприємствах Японії держава запровадила ряд програм, серед яких була програма «Створення нової індустрії», яка фінансує підприємства що мають високі можливості розвитку підприємства.

Розгляд соціально-економічної безпеки підприємства як частини національної безпеки в Франції почали розглядати ще в 1950-х роках.

У зв'язку зі зростаючою економічною залежністю країни й посиленням інтеграції у Європу, в другій половині 1990-х років в країні виникла необхідність розробити ряд заходів по підвищенню соціально-економічної безпеки підприємств та країни

в цілому. Внаслідок цього були розроблені три напрямки забезпечення соціально-економічної безпеки [7].

Першим напрямком був захист матеріальних та нематеріальних активів підприємств. До них відносять майно компанії, інтелектуальну власність, а також захист інформаційних систем, якими володіє та користується компанія.

Другим напрямком було проведення постійного моніторингу національних та іноземних конкурентів та вплив на зони, в яких компанії поступається конкурентам.

Третім напрямком було запобігання настанню соціальної та економічної кризи силами держави та спеціалістами підприємств. А також подолання загроз, викликаних недостатньою та несвоєчасною інформацією, необхідною для прийняття важливих управлінських рішень.

Для підтримки національних підприємств та підвищенню їхньої соціально-економічної безпеки у Франції була створена дворівнева система.

На першому рівні при Міністерствах знаходиться управління з підтримки соціально-економічної безпеки підприємств. Головними обов'язками даного управління є збирання, обробка та подача інформації підприємствам своєчасної та актуальної інформації про загрози та захист підприємств.

На другому рівні робота із підтримки соціально-економічної безпеки підприємств проводиться за допомогою управління, яке було створене на базі казначейства та з залученням митних служб.

Дуже схожими у сфері забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств є підходи Великобританії, Італії та Іспанії. Ці країни мають сильну та ефективну систему забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств, основою якої є розвинута законодавча база.

Так, наприклад, в Іспанії сильним поштовхом до ефективного забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств став закон «Про вдосконалення й захист національної промисловості» [2].

В Італії ставка також робиться на підвищення залежності від італійських підприємств їх закордонних партнерів.

Особливістю Китайської системи забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства, перш за все, є жорсткість у залученні та використанні іноземних інвестицій, особливо це стосується підприємств, які працюють у сфері цивільної авіації, банківській, страховій, оборонної та гірничорудної промисловості, залізничного транспорту. Перевага віддається використанню власних коштів, або коштів держави, а іноземні інвестиції намагаються зводити до мінімуму.

Країни Казахстан та Білорусь за основу беруть Російський досвід забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств. Таким чином, у Казахстані наприкінці 2000 року, на базі Російського досвіду, було розроблено та затверджено Стратегію соціально-економічної безпеки Республіки Казахстан та її підприємств, де були визначені основні зовнішні та внутрішні джерела загроз діяльності [4]. Так, підприємства та держава повинні попереджувати зазначені ризики, а головний контроль здійснює уряд Республіки Казахстан.

Аналізуючи міжнародний досвід можна зазначити, що у сфері забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства велике значення має держава. Найвпливовіше значення дії уряду мають для підприємств з Німеччини, Казахстану, Білорусі, Великобританії, Італії, Іспанії. За рахунок ефективного законодавчої бази, політики стимулювання

розвитку, попередження кризових явищ а також захисту власних підприємств держава підвищує рівень соціально-економічної безпеки підприємств. Так, в Китаї дії уряду направлені на контроль та попередження вкладу іноземних інвестицій в пріоритетні галузі. В Іспанії та Великобританії, Казахстані та Білорусі дії уряду направлені на розробку жорсткої законодавчої бази, яка б спрогнозувала та попередила настання загрозливих ситуацій.

Спільною рисою більшості розвинутих країн при досягненні соціально-економічної безпеки підприємств є сприяння інноваційному розвитку та проведенню фінансування найперспективніших інноваційних проєктів [7]

Більшість підприємств розвинутих країн діють на базі постулатів: наукові знання є ключем в майбутнє; технології є двигуном розвитку соціально-економічної безпеки підприємств; відповідальність керівників компаній полягає у заохоченні розвитку технологій та науки.

Найбільших результатів в цій сфері вдалося досягти підприємствам з США, Японії, Великобританії, Німеччини, Сінгапура та Китаю. Дані досягнення дають підприємствам можливість не лише підвищити свій рівень соціально-економічної безпеки, але й отримати більш конкурентні можливості та розширити межі свого бізнесу.

Деякі країни мають певні специфічні засоби досягнення соціально-економічної безпеки підприємств. Так, підприємства Італії забезпечують безпеку за рахунок забезпечення залежності інших підприємств від власних дій. Підприємства США та Німеччини для підтримки власної безпеки, крім власних відділів безпеки, використовують державні та суспільні правоохоронні органи. Підприємства Франції діють за трьома напрямками: збереження власного матеріального та нематеріального майна;

оцінка слабких сторін власного підприємства та вплив на нього; моніторинг можливих загрозливих ситуацій та вплив на них. А особливість японського підходу полягає у її політики стосовно персоналу, де співробітники працюють на благо компанії, а компанії, натомість, надає багато пільг та заохочень своїм співробітникам.

Висновки і пропозиції. Отже, враховувати міжнародний досвід організації соціально-економічної безпеки підприємств, дуже важливо для планування дій у підвищенні соціально-економічної безпеки вітчизняних підприємств. На базі міжнародного досвіду можна організувати ефективну систему забезпечення соціально-економічної безпеки вітчизняних підприємств на основі аналізу ефективних дій у забезпеченні соціально-економічної безпеки підприємств розвинутих країн, а також помилок, які були допущені.

Міжнародний досвід показує, що найефективнішими інструментами забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств є створення ефективної законодавчої бази, здійснення постійних профілактик загроз, проведення політики ефективного використання персоналу, постійно мотивуючи, оцінюючи, використовуючи можливості кожного співробітника, а також використання інновацій для підтримки своїх позицій.

Тому, для вітчизняних підприємств дуже важливо провести модернізацію виробничої та науково-технічної бази економіки, підсилити свої позиції у науково-технологічній діяльності, збільшити залежність інших фірм від своєї діяльності, проводити постійний аналіз та перевірку загроз, а з боку держави важливо розробити таку законодавчу базу, котра б забезпечувала ефективну діяльність власних підприємств, а також підтримувала високий рівень соціально-економічної безпеки підприємств.

Список літератури:

1. Безбожний В.Л. Організаційні засади забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства / В.Л. Безбожний // Вчені записки Університету «КРОК». Зб. наук. праць. – Вип. 18. – Т. 4. – 2008.
2. Живко З.Б. Соціально-економічна безпека: практикум / З.Б. Живко, М.Л. Керницька, В.І. Франчук. – Львів: Ліга-Прес, 2009.
3. Колот А.М. Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку [Текст]: монографія / А.М. Колот. – К.: КНЕУ, 2010.
4. Шпехт В.М., Шпехт Т. В./Безпека та захист бізнесу – Полтава: ДП «Друкарня», 2007.
5. Arata M. J. Identity theft for dummies [Electronic resource] / M.J. Arata. – Hoboken: Wiley Publishing, 2010.
6. Wolff M. Perspectives // Research-Technology Management. – 2008.
7. World Economic Outlook. – IMF. – 2012.

Марченко В.Н., Бегун А.В.

Национальный авиационный университет

МИРОВОЙ ОПЫТ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

Исследовано направления обеспечения социально-экономической безопасности предприятий разных стран. Определены основные средства, используемые для достижения социально-экономической безопасности. Проанализированы особенности обеспечения безопасности предприятий, присущие той или иной стране. Выявлены общие средства обеспечения социально-экономической безопасности предприятий развитых стран. Предложены способы улучшения отечественной системы обеспечения социально-экономической безопасности предприятий.

Ключевые слова: социально-экономическая безопасность, предприятия, государства, угрозы, международный опыт.

Marchenko V.M., Bihun A.V.
National Aviation University

WORLD EXPERIENCE IN PROVIDING SOCIO-ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISE

Summary

Directions of providing socio-economic security of enterprises in different countries were investigated. The main tools used to achieve socio-economic security were determined. The features of providing socio-economic safety of enterprises in different countries were analyzed. Common features of providing socio-economic safety of enterprises were identified. Areas of improvement of the national system of socio-economic security were proposed.

Keywords: socio-economic security, enterprise, countries, threats, international experience.

УДК. 339.9

ОЦІНЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ ПРОЦЕСІВ В ЄС

Молчанова Е.Ю., Веремієнко Т.С.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Головня Ю.І.

Київський національний торговельно-економічний університет

Досліджено основні проблеми дисбалансу економічного розвитку в регіонах ЄС. Розглянуті особливості конвергенції та дивергенції в ЄС в різні періоди. Визначені індикатори дивергенції регіонів ЄС. Виявлена відмінна риса європейського регіонального планування та прогнозування. Проаналізовані етапи прогнозування економічної конвергенції регіонів.

Ключові слова: європейський регіон, конвергенція, дивергенція, реальна конвергенція, номінальна конвергенція.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток світового господарства свідчить про подальшу кризу економічного розвитку багатьох країн світу, в основному – це розвинені країни, які стикнулися з проблемами перевиробництва та реалізації своєї продукції. Потенціал зростання залишають за собою менш розвинені країни світу. Проте, брак інвестиційної привабливості, бюрократія та неефективне використання наявних ресурсів не дозволяють їм в повній мірі використовувати свій економічний та інтелектуальний потенціал. Ще однією не менш вагомою причиною економічного спаду та нерівномірного соціально-економічного розвитку країн світу є зосередження ділової активності у великих містах світу та ділових столицях. Стрімкого розвитку набули локальні інноваційно-інвестиційні центри, які посирили асиметрію економічного розвитку країн, а інколи й поглибили її на внутрішньо-регіональному рівні. Останню почали називати локальною (регіональною) асиметрією, яка у багатьох випадках загрожує територіальній цілісності держави.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Серед провідних вчених світу слід та вітчизняних науковців слід виділити дослідження Ю. Лещука [1], Д. Лук'яненка [3], В. Чужикова [7], А. Федорука [5], Г. Ярової [8], Федонюк С. [4], К. Бруера [9] та ін.

Виділення раніше не дослідженої частин загальної проблеми. Пріоритетним у регіональній політиці має стати теза про те, що країни ЄС не можуть залишатися поза межами глобального економічного розвитку. Всі країни ЄС повинні стати конкурентоспроможними на внутрішньо-регіональному та світовому ринках товарів, праці і капіталу. Тому визначення чіткої регіональної політики повинно будуватися на нівелюванні асиметрії розвитку та посиленні конвергенції регіонів.

Мета статті. Дослідити етапи формування регіональної політики ЄС та виявити основні етапи прогнозування конвергенції його регіонів.

Виклад основного матеріалу. Не минула проблема асиметричного розвитку і постіндустріальні країни світу. Виникла необхідність регулювання диспропорцій в цих країнах шляхом впровадження нових найбільш ефективних механізмів та інструментів регіонального розвитку, які не будуть призводити до трансформації регіональної структури господарства та гіпертрофованого руху капіталу і робочої сили.

Причинами такого дисбалансу у глобальному конкурентному середовищі є:

- посилення інноваційної складової суспільного відтворення капіталу на регіональному рівні;
- стрімке зростання кластерів і технопарків;
- посилення синергетичного ефекту регіональної інтеграції та перехід багатьох функцій управління від держави до регіонів тощо [1].

Європейський Союз є беззаперечним лідером регулювання регіональних дисбалансів. Прихильники «нордичної» регіональної економічної моделі (Х. Балдершейм та К. Сталберг) виділили *три основні групи регіонів Євросоюзу*, на які спрямовані регулювання [3, с. 347–358]:

1) регіони, що характеризуються високим рівнем ділової активності, зразковою інфраструктурою, диверсифікованим характером виробництва;

2) регіони з нестійкою тенденцією до економічного зростання, менший рівень диверсифікації виробництва, висока питома вага венчурного капіталу;

3) регіони, що представляють собою маргіналізовані регіони з низьким рівнем економічної активності, рівень розвитку інфраструктури в них суттєво відстає від інших регіонів постіндустріальних країн.